

ԿՐՕՆԱԳԻՏԱԿԱՆ

Տ. ՄՈՒՇԵՂ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ ԲԱԲԱՅԱՆԻ ՔԱՐՈԶԸ՝ ԽՈՍՎԱԾ Ս. ԷԶՄԻԱԾՆԻ ՄԱՅՐ ՏԱՃԱՐՈՒՄ ԽԱՎԱՐՄԱՆ ԿԱՐԳԻ ԸՆԹԱՑՔՈՒՄ

(03 ապրիլի, 2015 թ.)

Յանուն Հօր եւ Որդւոյ եւ Հոգւոյն Սրբոյ. ամէն:

*«Ի սկզբանէ Աստուած արար զերկին եւ երկիր:
...եւ խաւար ի վերայ անդնդոց.
եւ Հոգի Աստուծոյ շրջէր ի վերայ ջուրոց»*
(Ծննդոց Ա. 1-2):

Արարչություն... Սկիզբ: Անավարտ սկիզբ եւ անորոշություն... Անձայ-
րածիր եւ անհուն տարածություն: Միայն շարժում եւ անտեսանելի թելե-
րի ծփանք, պայքար դեպի վեր եւ էլ ավելի վեր: Մրցակցող հպարտություն
եւ ոտնձգություն: Անկում պատվո բարձունքից (հմմտ. Եսայի ԺԴ. 12), եւ
լռություն...

Այնժամ չկար ոչինչ՝ ո՛չ հոգի, ո՛չ միաք եւ ո՛չ էլ մարմին: Խավար էր... Խա-
վար՝ անձեւ, խավար՝ մութ: Կար միայն Աստված: Արարչագործ Աստված եւ
երկինք, երկիր ու խավար, որի վրա շրջում էր Աստծո հոգին (Ծննդ. Ա. 1): Խա-
վարի խորխորատներում՝ հպարտության սուգող ծանրության տակ, դավում
էր Արուսյակը: Հանդարտ չէր... Սպասում էր Աստծո անսահման բարության
դրսետորմանը՝ արարչությանն էր սպասում, մարդուն էր սպասում... Ու եթե
Աստված Իր ամենառատ բարությանը չարարեր մարդուն եւ ամենայն ինչ,
անհունը կմնար անհատակ, խավարը՝ լույսից զուրկ, կյանքը՝ գաղափար, իսկ
մենք՝ մտածում... Բայց՝ «...արար Աստուած զմարդն ի պատկեր իւր» (Ծննդ. Ա.
27):

Արարչությամբ սկսվեց ամեն ինչ, եւ ամեն բան բարի էր՝ կյանքը, լինե-
լությունը եւ աշխարհը: Կար հույս, ուրախություն, ցնծություն եւ խիճ: Տիրոջ
երանական ներկայության վայելքն էր, որ դրախտաբնակ մարդուն երջանիկ
էր դարձնում: Տարին օր էր թվում, դարը՝ տարի: Խաղաղ ու անդորր ժամա-
նակներ: Եւ այդպես կշարունակվեր, եթե չլիներ պատրոզ Արուսյակը, ում

դրդմամբ Մարդը աստվածանալու նախաստեղծ գերաբերուն փառքից զրկվեց: Մեծ հիսաթափություն... Խորը ցավ եւ կորստի զգացում... Եղեմից դուրս, վարագուրված դռների ետեւ: Անցան հազար, բյուր հազար օրեր... Փոխվեցին հազար, բյուր հազար մարդիկ, մինչեւ որ Հայրն գթառատ Իր Միածնին առաքեց աշխարհ, որը, սակայն, «զՆա ոչ ծանեաւ» (Յովհ. Ա. 10):

Եւ պատմությունը հասավ այսօրվան... Տրտմահաղորդ օր... Խավարման գիշեր:

Ոչ ոքի եւ ոչինչ մի՛ փնտրեք այս խավարի մեջ: Այժմ լսելու պահն է: Փակե՛ք ձեր աչքերը, բացե՛ք աչքերը հոգու: Ունկնդիր եղեք, լսե՛ք լռությունը... Սրտի բաբախյուն, հանդարտ շնչառություն: Խավար, մութ լռություն: «Աստծո Հոգին է շրջում» սրբազնաստուրբ այս մութ տաճարում՝ ամենքիս վրա, ամենքիցս վեր:

Համայն աշխարհը սեւազգեստ է այսօր: Արեգակն ամոթխած դեմքը ծածկել է մեզանից: Լուսինը պահմտել է լույսից զուրկ մթության մեջ, իսկ մարդկությունը, մենք՝ մարդիկս, ծնրադիր երերում ենք անհատակ խավարի անծայրածիր տարածության մեջ՝ կորցնելով հոգու հավասարակշռությունը: Տյառնասպանության իրականությունը հանգիստ չի տալիս մեզ: Այնքան դժվար է ու այնքան հոգեցունց, որ փորձում ենք փախչել, նախաձեռողների նման թաքնվել իրականությունից՝ միամտորեն կարծելով, թե կխուսափենք անդամալի դեպքերի նույնական ընթացքից: Նախանձորդի դրդմամբ կարծես թե պատմությունը կրկնվում է. նորից պարտեզ, կրկին այգի... Գեթսեմանին այդ օր ծաղկանց բուրմունքով արբեցրել էր հոգնաբեկ առաքյալներին. հանգստավետ դրախտում էին կարծում իրենց: Աղոթակից լինելու փոխարեն ննջում էին: Մարդկային իրականության անխուսափելի մի պահն ակնթարթի պես անցնում է, բայց հետեւանքն այդ, իր ցավոտ ազդումը սպիի վերածած, ժամանակների միջով հասցնում է ամենքիս: Մենք, որ ամեն օր մաս ենք կազմում պատմության էջերը լցնող ժամանակի եւ ամեն օր տարվա նույն օրն ապրում ենք նոր իրադարձություններով, վերապրում ենք աշխարհը ցնցած ու նոր ժամանակներ ստեղծած մութ եւ խավար դեպքերը: Չսպասված հարված, դեպքերի անսպասելի շրջադարձ. կարծես թե անակնկալ սկզբի չսպասված ավարտ: Դավաճանություն... Մատնություն... Լքում... Չարչարանք... Մահ...

Շարականագիրը հնչեցնում է. «Այսօր բարեկամք եւ մերձաւորք Քո հեռի եղեն ի Քէն Քրիստոս. օտարացան եւ եղբարք Քո...», ավելին՝ «Այսօր, զոր սերովբեքն ծածկելին գղենս յահէ փառաց աստուածութեանդ, իսկ կորստեան որդին Յուդաս ի համբոյր մերձեալ նենգութեամբ նշանակ եւ առիթ մահու անմահիդ...»:

Ո՛վ երբեւէ չի զգացել մեռության թուլությունը, առավել եւս անգործությունը, երբ կողքիդ կան, բայց եւ չկան անտարբերության զոհերը:

Ո՛վ երբեւէ չի կտրատվել դավաճանության դառն պտուղների անցանկալի ճաշակումից:

Ո՛վ երբեւէ մատնության անակնկալին ընդառաջ՝ զարմացած հայացքով հրաժեշտ չի տվել մոտ բարեկամին:

Աստվածային նախախնամության դրսևորումները անդարձելի են:

Մատնվող, խաչվող Տեր Հիսուս Քրիստոս շոշափելիորեն այստեղ չէ... սակայն նրա մատնության ամոթանքը գլխիկոր է դարձնում ամենքիս, Նրա չարչարանաց վերհուշը սահմեկեցնում է յուրաքանչյուրիս, Նրա սրբացնող հարության հանդեպ հավատքը հուսադրում է բոլորիս՝ անտեսանելի ներկայությամբ կենդանացնելով մեզ:

Մինչ Փրկիչը Գեթսեմանիի կանաչագարդի մեջ ծնկաչոք, հնազանդությամբ մարդու փրկագործությունն էր շարունակում, «արծաթսիրութեամբն մոլեալ» Հուդա առաքյալն իր դավաճանության գինն էր սակարկում: Ու երբ Վարդապետն ընդարմացած առաքյալներին աղոթել էր հորդորում, մատնիչ աշակերտը ջերմ համբույրով սեւ մատնության սկիզբն էր ազդարարում:

«Քո կամքը թող լինի՝ Հայր», - արտաբերում է Հիսուս եւ գալիքը տեսնող ու ապագան կերտող հայացքը, ի նշան կատարյալ հնազանդության, խոնարհում: Հիսուսի սրբագործմամբ է մատնությունը դառնում Սուրբ, իսկ մահը՝ Փրկարար:

Առաջին իսկ օրերից Հիսուս Իր առաքյալներին նախապատրաստում էր փրկագործությանը՝ Մարդու Որդին պիտի մատնվի, տառապի, մահանա եւ երրորդ օրը հարություն առնի (Մատթ. ԺԶ. 21): Հիսուս հայտնել էր Իրեն սպասվող իրադարձություններում եւ մարդկանց դերի, եւ աստվածային նախախնամության մասին: Չէր թաքցրել եւ այն, ինչ պետք է տեղի ունենար մարդկանց դատապարտության արդյունքում ու իր լրումին հասներ դրա պատճառով. Եղեմի պարտեզում մեղանչած մարդու փրկության համար Գեթսեմանիի պարտեզում մատնվելով՝ կատարյալ հնազանդությամբ մահ Գողգոթայի վրա:

Դժվար է... Ծանրը առջեւում է: Դավը դատավճիռ է դարձել: Արարածն Արարչին է դատում՝ արդարություն կարծելով: Դատում են ոչ թե ըստ էության, այլ իրականության թվացյալ ու կարծեցյալ ենթակայական ընկալմամբ: Իրենց հասկացածը որպես ճշմարտություն են հրամցնում: Ի դիմաց ճշմարտության՝ ճշմարտությունն են փնտրում: Կյանքի հանդիման՝ կյանք խլել են տնօրինում: Փորձում են վերջ տալ Անվերջանալիին: Չգիտեին, սակայն, որ միայն Նա կարող է հայտարարել, թե «Ամեն ինչ կատարեալ է» (Յովհ. ԺԹ. 30):

Մեր վաղվա օրը կախված է ոչ միայն անցյալից, այլ նաեւ այսօրվանից: Այս պահին եւս Աստծո Հոգին սավառնում է սանդարամետը խորտակած Միաձնաւէ այս տաճարում՝ Իր փրկարար թելերի մեջ առնելու նրանց, ովքեր պիտի ավագակին ձայնակցեն՝ ասելով. «Յիշեա գիս Տէր, յորժամ գայցես արքայութեամբ քով» (Ղուկ. ԻԳ. 42): Ապաշխարության սանդուղք-ճանապարհին ենք ոտք դրել: Անցնելով Մեծ Պահքի բոլոր հանգրվաններով՝ խորապես ապ-

րել, զգացել եւ ինքնաքննության ճանապարհի անցնելով՝ հասել ենք այսօրվա, այս պահի՝ Ավագ շաբաթվա հոգեցունց, կենսանորոգ խորհուրդին:

Երկու հազարամյակ՝ 731.000 օր առաջ, շատ մարդիկ մեզ նման նույն իրադարձությունների մեջ էին: Նրանց մի մասը մասնակից էր, մյուս մասը՝ ակա-նատես, իսկ ոմանք էլ անտարբեր ու լուռ անցորդներ էին:

Այդ անտարբերության արդյունքում թափվեց մեկ Անմեղի արյուն:

Այդ լուռ դատապարտությամբ եղավ մեկ Արդարի Գողգոթա:

Անազնիվ հաշվեհարդարը ծնեց նոր ոճիրներ, անպատիժ արարքը սնեց նոր նախճիրներ:

Մեկ անմեղի արյունն այսօր մեկ ու կես միլիոնի արյուն է դարձել:

Մեկ անձի լուռ Գողգոթան այսօր միլիոնների Գողգոթայի է վերածվել:

Մեր ազգը Տիրոջ նման ելավ Գողգոթա, անտարբերության զոհասեղանին դրեց իր մեկ ու կես միլիոն զավակներին՝ նահատակելով հանուն հավատքի վկայության եւ Խաչյալի սիրոյն:

Հավատաց Նրան եւ չմահացավ: Ունեցավ հավիտենական կյանք, քանի որ «Կյանքը Նրանով էր»:

Ավագ շաբաթվա դեպքերի լույսի ներքո, խորհրդագագացորեն ապրելով Հիսուսի չարչարանքը, մահը, հարությունը, Սուրբ Հոգով զորանալով՝ հասկա-նում ենք այն ամենը, ինչ Հիսուս ասել էր կանխապես:

Գիտենք արդեն՝ ինչո՞ւ խաչը... Խաչեցյալն Ինքն է բանաձեւել պատասխա-նը. «Քանի որ Աստված այնքան սիրեց աշխարհը, որ մինչեւ իսկ Իր Միածին Որդուն տվեց» (Հովհ. Գ. 16):

Քրիստոսի զոհաբերությունը մարդու հանդեպ Աստծո սիրո կատարումն էր՝ որպես պատմական մի փաստ: Աստծո սերը կա եւ մնում է միակ ու որոշիչ բացատրությունը խաչի վրա քալչարար մահվան: Սա է միակ պատասխանը, թե ինչո՞ւ այդ տեսակ մահը՝ տառապանքով եւ կտտանքներով: Խաչի ճանա-պարհը Միտո ճանապարհն է:

Մենք եւս, սիրելի՛ հավատացյալներ, կարող ենք լինել անցորդ, մասնակից կամ ակնառատես: Մենք՝ օրեր առաջ օվսաննա գոչողներս, կարող ենք ձայ-նել. «Խաչ հան՞ գդա՞» երկարելով այս խավար պահը: Մենք, սակայն, ինչպես եւ մեր նախնիք, խաչի ճանապարհն ընտրեցինք՝ ընդառաջ «Եկայք առ Իս» փրկարար հրավերին: Քանզի գիտենք, որ Քրիստոս լույսն է եւ «լոյսն ի խաւա-րի անդ լուսաւորէ... եւ լուսաւոր առնէ զամենայն մարդ որ զալոց է յաշխարհ» (Յովհ. Ա. 5):

Արդ, աղոթարար եւ աղոթակից ժողովուրդ, եկե՛ք միասին, դպրաց, սար-կավագաց եւ եկեղեցականաց դասի հետ բարձրաձայնենք. «Լո՛յս, Արարիչ լու-սոյ, Առաջին լոյս... ծագեա՛ ի հոգիս մեր զլոյս Քո իմանալի»՝ այժմ եւ միշտ եւ հավիտյանս հավիտենից, ամեն: